

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem z dnia 27 marca 2018 roku, wydanym w sprawie o sygn. akt II Ns 1139/17, z wniosku E. N. z udziałem W. M., Sąd Rejonowy dla Łodzi – Widzewa w Łodzi zatwierdził uchylenie się przez E. N. w dniu 27 marca 2018 roku od skutków prawnych nie zachowania terminu do złożenia przez nią oświadczenia o odrzuceniu spadku po jej matce H. M. (1) z domu Zasada córce J. i A. zmarłej dnia 16 marca 2013 roku w Ł., ostatnio stale zamieszkałej w Ł..

Apelację od ww. postanowienia złożył uczestnik W. M., zaskarżając je w całości. Zaskarżonemu postanowieniu zarzucił naruszenie:

1. prawa procesowego, tj.:

- art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 6 k.c. poprzez wyprowadzenie z materiału dowodowego błędnego i nie znajdującego w nim umocowania wniosku, iż Wnioskodawczyni zachowała określony ustawą zawity roczny termin do złożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku, o którym mowa w art. 88 § 2 k.c.;

- art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 6 k.c. w zw. z art. 84 k.c. poprzez ocenę materiału dowodowego w oderwaniu od zasad doświadczenia życiowego na co wskazuje nieuprawnione przyjęcie, iż Wnioskodawczyni pozostawała w błędzie co do długów spadkowych po zmarłej matce i nie dysponowała wiedzą, że należy do nich nieuregulowane zobowiązanie po D. N. (1);

2. prawa materialnego, tj.:

- art. 84 § 1 k.c. poprzez jego zastosowanie podczas gdy materiał dowodowy zgromadzony w toku postępowania w sposób jednoznaczny wskazuje na to, iż Wnioskodawczyni miała wiedzę o dziedzicznym długu spadkowym a co za tym idzie nie znajduje uzasadnienia twierdzenie jakoby pozostawała w błędzie co do przedmiotu spadku,

- art. 1019 § 1 i § 2 k.c. w zw. z art. 88 § 2 k.c. poprzez ich błędną wykładnię skutkującą przyjęciem, iż Wnioskodawczyni zachowała zawity, roczny termin do uchylenia się od skutków prawnych niezłożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku,

- art. 1018 § 3 k.c. z poprzez jego niezastosowanie skutkujące błędnym przyjęciem, iż Wnioskodawczyni złożyła w terminie określonym treścią art. 88 § 2 k.c. oświadczenie o odrzuceniu spadku w wymaganej przepisami dla jego skuteczności formie.

W konsekwencji podniesionych zarzutów uczestnik wniósł o zmianę przedmiotowego postanowienia poprzez oddalenie wniosku E. N. o zatwierdzenie oświadczenia o uchyleniu się od skutków prawnych niezłożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku w terminie oraz o przyznanie na jego rzecz kosztów postępowania apelacyjnego jak również poniesionych przez niego kosztów postępowania przed Sądem I instancji.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja jest zasadna, co skutkowało zmianą zaskarżonego postanowienia.

Sąd Okręgowy podziela i przyjmuje za własne poczynione przez Sąd pierwszej instancji ustalenia, znajdujące pełne oparcie w zebranych w sprawie materiale dowodowym. Sąd Rejonowy mimo prawidłowo poczynionych ustaleń faktycznych wyciągnął z nich jednak błędne wnioski. Nie sposób zatem podzielić też oceny prawnej dokonanej przez Sąd Rejonowy, który nietrafnie określił wynikające z poczynionych ustaleń konsekwencje prawne.

Oceniając w pierwszej kolejności zarzuty naruszenia prawa procesowego, wskazać należy, iż niezasadne są zarzuty sformułowane przez skarżącego na gruncie art. 233 § 1 k.p.c. Zgodnie z powołanym przepisem sąd ma swobodę w ocenie zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego. W orzecznictwie Sądu Najwyższego słusznie przyjmuje się, że zarzut naruszenia art. 233 k.p.c. może być uznany za usprawiedliwiony tylko wtedy, jeżeli sąd zaprezentuje rozumowanie sprzeczne z regułami logiki, zasadami wiedzy lub

z doświadczeniem życiowym. Sprzeczność ta występuje, w szczególności w sytuacji, gdy

z treści dowodu wynika, co innego niż przyjął sąd, gdy pewnego dowodu nie uwzględniono przy ocenie, gdy sąd przyjął pewne fakty za ustalone mimo, że nie zostały one w ogóle lub dostatecznie potwierdzone lub gdy sąd przyjął pewne fakty za nieudowodnione, mimo, że nie było ku temu podstawy. Zarzut obrazy przepisu art. 233 § 1 k.p.c. nie może też polegać jedynie na zaprezentowaniu własnych, korzystnych dla skarżącego ustaleń stanu faktycznego, dokonanych na podstawie własnej, korzystnej dla skarżącego oceny materiału dowodowego (tak też SN w postanowieniu z dnia 10 stycznia 2002 r., sygn. II CKN 572/99, publ. LEX

nr (...) i w wyroku z dnia 27 września 2002 r., sygn. II CKN 817/00, publ. LEX nr 56906).

Analiza treści zarzutów procesowych wskazuje natomiast, że zmierzają one w istocie do podważenia stanowiska Sądu pierwszej instancji o spełnieniu przez E. N. przesłanek do uchylenia się od skutków prawnych niezachowania terminu do złożenia przez nią oświadczenia o odrzuceniu spadku po jej matce. Skarżący kwestionuje zatem w istocie prawidłowość zastosowania regulujących tę kwestię przepisów prawa materialnego.

Zgodzić należy się z skarżącym, że Sąd pierwszej instancji naruszył przepisy prawa materialnego uznając, że E. N. nie złożyła w terminie oświadczenia o odrzuceniu spadku po H. M. (2) działając pod wpływem błędu oraz że skorzystała z uprawnienia do uchylenia od skutków prawnych niezłożenia w ustawowym terminie oświadczenia woli o odrzuceniu spadku po H. M. (3) w zawitym rocznym terminie przewidzianym w art. 88 § 2 k.c.

Sąd Rejonowy niewłaściwie zastosował art. 1019 § 2 k.c. w zw. z art. 84 § 1 k.c. zdanie pierwsze i art. 84 § 2 k.c., przyjmując, że E. N. działała pod wpływem błędu oraz że był to błąd istotny, czyli uzasadniający przypuszczenie, że gdyby składający oświadczenie woli nie działał pod wpływem błędu i oceniał sprawę rozsądnie, nie złożyłby oświadczenia tej treści (w tej sprawie złożyłby w terminie oświadczenie spadkowe).

Sąd pierwszej instancji miał wiedzę na temat przebiegu postępowania o sygn. III Ns 927/15, w którym stwierdzono, że spadek po D. N. (1) nabyła w całości jej matka H. M. (3). E. N. dążyła do odrzuceniu spadku po zmarłej siostrze, co zostało zatwierdzone prawomocnym postanowieniem Sądu z dnia 23 lutego 2016 roku, wydanym w sprawie o sygn. akt III Ns 1628/15. Słusznie wskazuje skarżący, że należało wyprowadzić z tego wniosek, że wnioskodawczyni wiedziała, co wchodzi w skład spadku po zmarłej siostrze oraz że na skutek odrzucenia tego spadku jedyną spadkobierczynią po D. N. (1) stała się ich wspólna matka H. M. (3). Wnioskodawczyni wiedziała też, że po śmierci siostry stała się jedyną spadkobierczynią po H. M. (3), która zmarła 16 marca 2013 roku i że dziedzicząc po matce dziedziczy także to co wcześniej weszło do majątku matki na skutek nabycia przez nią spadku po zmarłej córce D. N. (1). Wynika to również z treści oświadczeń składanych przez wnioskodawczynię w toku postępowania o sygn. III Ns 927/15 (pismo z datą 7 sierpnia 2015 roku).

Błąd co do treści czynności prawnej może być błędem co do tytułu powołania do dziedziczenia, osoby spadkodawcy, przedmiotu spadku. Błędem prawnie doniosłym nie jest jednak nieznanostwo przedmiotu spadku pozostająca w związku przyczynowym

z niedołożeniem przez spadkobiercę należytej staranności w ustalaniu rzeczywistego stanu majątku spadkowego (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 30 czerwca 2005 r., sygn. IV CK 799/04, publ. OSNC 2006, nr 5, poz. 94, postanowienie SN z dnia 18 marca 2010 roku, sygn. V CSK 337/09, publ. Lex nr 677786; postanowienie SN z dnia 1 grudnia 2011 roku,

sygn. I CSK 85/11, publ. Lex nr 1147725; postanowienie SN z dnia 29 listopada 2012 roku,

sygn. II CSK 172/12, publ. Lex nr 1299156). Nie będzie też błędem prawnie doniosłym złożenie oświadczenia pod wpływem wadliwych, błędnych pobudek czy motywów, czy

z tego samego powodu brak odpowiedniego oświadczenia w terminie (tak też K., A. i N., E.. Art. 1019. W: Kodeks cywilny. Komentarz. Tom IV. Spadki, wyd. IV. LEX, 2015).

W rozpoznawanej sprawie ustalono ponadto, że wnioskodawczyni miała wiedzę na temat tego, co wchodzi w skład majątku matki, gdyż opiekowała się nią w ostatnich latach jej życia i zarządzała jej finansami.

Nawet jeśli przyjąć, że wnioskodawczyni pozostała w usprawiedliwionym, istotnym błędzie co do przedmiotu spadku, to jednak wbrew twierdzeniom Sądu pierwszej instancji, błąd ten został wykryty najpóźniej w 2015 roku. Już w odpowiedzi na wniosek złożonej w sprawie o sygn. akt III Ns 927/15, E. N., jak już wcześniej podniesiono, dała wyraz swojej wiedzy na temat tego, co wchodzi w skład spadku po D. N. (2), a także jaki jest krąg osób powołanych do tego spadku.

Przyjęcie, że datą wykrycia błędu jest dopiero dzień uprawomocnienia się postanowienia wydanego w sprawie o sygn. akt III Ns 927/15 skutkowało niewłaściwym zastosowaniem art. 88 § 2 k.c. poprzez przyjęcie, że wnioskodawczyni skorzystała

z uprawnienia do uchylecia się od skutków prawnych niezłożenia oświadczenia o odrzuceniu spadku w przewidzianym w tym przepisie terminie roku od chwili wykrycia błędu, a zatem że istnieją podstawy do zastosowania art. 1019 § 2 k.c.

Tymczasem roczny termin, o którym mowa w art. 88 § 2 k.c. liczyć należy najpóźniej od dnia 7 sierpnia 2015 roku, co oznacza, że upłynął on już na długo przed złożeniem wniosku w niniejszej sprawie, czyli nie został dochowany przez wnioskodawczynię.

Biorąc pod uwagę treść wcześniejszych rozważań, odnosząc się do ostatniego zarzutu, jedynie na marginesie wskazać należy, iż bieżące orzecznictwo zgodne jest co do tego, że wobec tego, że oświadczenie o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczenia co do przyjęcia spadku może być złożone tylko do protokołu przed sądem, o zachowaniu terminu określonego w art. 88 § 2 k.c. powinno rozstrzygać wyłącznie wniesienie przed upływem tego terminu do sądu wniosku zawierającego żądanie odebrania oświadczenia. Spadkobierca ma jedynie na to wpływ, tylko to zależy od niego. Kiedy zaś dojdzie do odebrania oświadczenia, zależy od sądu. Wobec tego, chwila odebrania oświadczenia przez sąd nie powinna mieć wpływu na zachowanie terminu (tak też Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 4 kwietnia 2014 roku, sygn. akt II CSK 410/13, publ. LEX nr 1491256).

Mając na uwadze powyższe Sąd Okręgowy na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. zmienił zaskarżone postanowienie w ten sposób, że oddalił wniosek oraz ustalił na podstawie art. 520 § 1 k.p.c., że wnioskodawczyni i uczestnik ponoszą koszty postępowania przed sądem pierwszej instancji zgodnie ze swoim udziałem w sprawie

O kosztach postępowania odwoławczego rozstrzygnięto na podstawie art. 520 § 1 k.p.c., stosując wyrażoną w nim zasadę, że każdy z uczestników ponosi koszty związane ze swoim udziałem w sprawie.